

PLANKET

Historien säger att fotografen Neil Goldstein (1939-2001) en dag fick ta en omväg genom Vitabergsparken i Stockholm då hans vanliga lunchställe var stängt. Året var 1981 och det var under denna promenad som Goldstein upptäckte det röda planket vid Lilla Mejstens gränd. I New York, där Goldstein var uppvuxen hade det under längre perioder anordnats fler utomhusutställningar runt Washington Square Park och Goldstein letade ständigt efter nya platser att visa fotografi på. Planket på Södermalm var den perfekta platsen. Ett problem var dock vädret, juni kunde innebära en hel del regn. Goldstein skriver i förordet i den första Planketkatalogen; "Dock är 5-6 juni, 1982 den helg när det inte får bli dåligt väder. Då går Stockholm Maraton, Simon och Garfunkel är på Råsunda och det anordnas alternativ gala på Skeppsholmen och fest i Tantolunden".

Främsta anledningen till varför Planket uppkom var gruppens passion för fotografi, att arbeta och visa fotografi. Ett annat faktum var att det saknades en mötesplats för fotografi, och tillfälle då alla kunde träffas, prata bild och se varandras bilder. Detta i jämförelse med idag då internet gör att vi enkelt kan dela, diskutera fotografier på bloggar, facebook och instagram. Planket blev 80-talets mötesplats för vilda bilddiskussioner.

Efter ansökningar och bidrag från Konstnärsnämnden anordnades den första Planketutställningen, den 5-6 juni 1982. Initiativtagare tillsammans med Neil Goldstein var Iréne Berggren, Lars Hall, Bror Karlsson, Gunnar Smoliansky och Rebecka Tarschys. Gruppen hade bjudit in fotografvänner som i sin tur bjudit andra fotografer. Fotograferna fick själva välja vilka bilder som skulle visas och alla fick en meter var att hänga sina bilder på. Sammanlagt bjöds 120 fotografier in.

Formen att visa fotografi utomhus på en offentlig plats var något nytt. Även att det var så många fotografer som ställde ut, det fanns ingen urvalsprocess och alla satte själv upp sina bilder, de flesta med häftstift. Man stod själv vid sina bilder under de två dagar som utställningen varade. Utställningen blev en succé, vädret var bra, det kom massa besökare och festen varade ända in på natten.

Stafettpinnen lämnades sedan över till en ny grupp som i sin tur anordnade Planket 1983. Genom att lämna över hoppades man att urvalet skulle breddas men även att idén om utomhusutställning skulle spridas vidare. Planket fortsatte under 12 år och som Birgitta Rubin skriver i Dagens Nyheter den 6 juni 1985; "Fotografiska klimatet har exploderat. Efter fyra år har Planket blivit en institution."

Planket blev en årlig tradition, en folkfest, en institution och under dessa tolv år utvecklades utställningen från att vara en utställning med ett fritt urval till att bli en mer omfattande apparat. I förordet i katalogen, 1990 står det; "Tvåhundrafemtio kuvert med bilder. Fem postsäckar. Det är inte utan att man tar sig en funderare hur det skall gå till. Av dess bilder skall vi bedöma, vem får vara med på utställningen och vem får inte?" Från att varit en mera intern "fotograf vän utställning" blir Planket så populärt att alla vill vara med. Urvalet blir alltmer snävt och med olika teman. Det pågår en diskussion om fotograferna i Planketgruppen själva skall få ställa ut sina bilder eller inte. Hur väljs bilderna ut och hur skall katalogen utformas? Första katalogen (1982) fick bidrag från Konstnärsnämnden men efterföljande kataloger får allt fler annonser och under två år ges katalogen ut i samarbete med BILD tidningen (1986, 1988). Annonser blev

nödvändigt för att kunna trycka en katalog. Att det har gjorts en katalog till nästan varje Planket är av stor betydelse, då den blir en sammanfattning av utställningen och ger samtidigt en tyngd och fördjupning. Den blir även en sorts samtidsindikator och speglar den svenska fotografin under den aktuella perioden. I Expressen (1/6 1988) skriver Carl Johan Malmberg; " Planket försvarar ett medium, dess frihet och rörlighet, mer än det presenterar de "stora" unika bilderna... Planket är här-och-nu med rötter i Gärdesfestivalen".

Under perioden 1982-1994 presenterades en stor mängd fotografier på det röda planket. Många av Sveriges mest erkända fotografer som Tuija Lindström, Christer Strömholm och Anders Petersen har ställt ut på Planket. Dock är det främst en mängd mindre etablerade som har ställt ut och när jag bläddrar i alla dessa kataloger inser jag hur många fotografer som jag missat och inte känt till, tills nu. Katalogerna visar hur varierande och mångfacetterad svensk fotografi kan vara.

Under en period på 12 år var Planket nedlagt och det var först 2007 som det vaknade till liv igen. Jag hade tillsammans med Per Kristiansen, Per Englund och Emila Bergmark – Jiménez hört talas om de tidigare Planketutställningarna. Vår inspiration var som vid det första Planket, att skapa en mötesplats för fotografi där alla kunde komma, se, uppleva och ta del av fotografi. Många pratade om tidigare Planket. Dock mindes man kanske främst festerna i Joakim Strömholms röda stuga i Vitabergsparken. Ingen visste varför Planket hade lagts ned och många ville att det skulle återuppstå. Planket 2007 anordnades på en månad och efter många sena nätter fick vi ihop en utställning med 80 fotografer. Utställningen fick mycket uppmärksamhet i pressen.

I Svenska Dagbladet (1/7 2007) skriver man: "Några hade längtat länge, andra hittade hit av slump" och i Dagens Nyheter (1/7 2007) skriver man "En fotoklassiker är tillbaka i Stockholms utställningsliv". Planket 2007 blev en succé trots att det regnade. Vi hade inget urval eller ett specifikt tema utan bjöd in fotografvänner, och även de som varit med på tidigare Planket . Det centrala för oss var att skapa en utställning i det offentliga rummet, utanför gallerier och museum. Att visa att man kan visa fotografi på andra plaster än de givna. Även att skapa en plats för flera icke etablerade unga fotografer som inte hade en given plats på de etablerade museerna.

Tanken var även att det skulle vara en sorts hyllning till tidigare Planketutställningar.

Sedan nystarten 2007 har Planket fortsatt med nya utställningsgrupper. Urvalet har varierat och har haft olika teman. 2008 skedde urvalet som ett kedjebrev. 2011 anordnades Planket av Iréne Berggren och hannah goldstein. Iréne Berggren var med och anordnade det första Planket 1982. Temat för Planket 2011 var "*Det osynliga/Das Unsichtbare*" och kan ses som en reaktion på kvinnors underrepresentation på konstupställningar i Sverige. I utställningen var endast en manlig fotograf inbjuden, Gunnar Smoliansky. Både fotografer från Sverige och Tyskland bjöds in till Planket 2011 som senare även visades i Berlin.

Det är kanske Plankets offentlighet och öppenhet som är dess styrka. Det behövs inga entréavgifter och alla som gjort Planketutställningarna har gjort det ideellt. Dess öppenhet skapar en mötesplats för diskussion om fotografi. Urvalet har förändras alltefter de olika planketgrupperna och varje år har det blivit intensiva diskussioner om urvalet vilket gör Planket till en utställning som är föränderlig och levande och som

reflekterar över svensk fotografi.

Förhoppningsvis fortsätter Planket flera år framöver och under 2013 var det Planket utställningar i bland annat Malmö, Göteborg och Gnesta men även på det röda planket vid Lilla Mejtens Gränd på Södermalm.

Maria Patomella, Curator